

POSTANOWIENIE

Dnia 13 października 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jolanta Frańczak (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Maciej Pacuda

SSN Krzysztof Staryk

w sprawie z powództwa A. F.

przeciwko Urzędowi Miasta W. z siedzibą w W.

o ochronę dóbr osobistych i odszkodowanie za dyskryminację w związku ze skargą

A. F. o wznowienie postępowania zakończonego prawomocnym wyrokiem Sądu

Apelacyjnego w (...) III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 27

grudnia 2018 r., sygn. akt III APa (...),

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń

Społecznych w dniu 13 października 2020 r.,

zażalenia powoda na postanowienie Sądu Apelacyjnego w (...)

z dnia 20 maja 2019 r., sygn. akt III APa (...),

oddala zażalenie.

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny w (...) postanowieniem z dnia 20 maja 2019 r. odrzucił skargę powoda o wznowienie postępowania w sprawie z powództwa A.F. przeciwko Urzędowi Miasta W. z siedzibą w W. o ochronę dóbr osobistych i odszkodowanie za dyskryminację, zakończonej prawomocnym wyrokiem Sądu Apelacyjnego w (...) z dnia 27 grudnia 2018 r., III APa (...)

W motywach orzeczenia Sąd Apelacyjny podniósł, że powód we wniesionym w dniu 18 lutego 2019 r. drogą *e-mail* piśmie zwrócił się z prośbą o wszczęcie

procedury kontrolnej przez sędziego wizytatora Sądu Apelacyjnego w (...) w sprawie III APa (...) i wyjaśnienie kwestii, dlaczego pomimo złożonego wniosku nie przyznano mu pomocy prawnej z urzędu w osobie adwokata, tylko trzykrotnie w osobie radcy prawnego. W pkt 2 tego pisma powód zawarł wniosek o wznowienie postępowania z uwagi na brak pomocy prawnej z urzędu, zwłaszcza w zakresie sporządzenia apelacji, zaznaczając, że apelację sporządzał samodzielnie bowiem nie otrzymał należytej pomocy prawnej, za którą zapłacił Skarb Państwa. W dniu 20 marca 2019 r. do Sądu Apelacyjnego wpłynęło pismo powoda (własnoręcznie podpisane), datowane na 18 marca 2019 r. i oznaczone jako: „Wniosek o udzielenie pomocy prawnej z urzędu dla sporządzenia skargi konstytucyjnej do Trybunału Konstytucyjnego, wznowienie postępowania, wydanie protokołów i e-protokołów, zwolnienie z kosztów postępowania w całości”. Powód wniósł z ostrożności procesowej o wznowienie postępowania w pierwszej i drugiej instancji oraz o odstąpienie na podstawie art.102 k.p.c. od obciążania go kosztami procesu na wypadek odrzucenia lub oddalenia powództwa.

W uzasadnieniu powyższego pisma, w zakresie żądania wznowienia postępowania, powód wskazał, że swoje żądanie opiera na: 1) braku realnej pomocy prawnej z urzędu w postępowaniach przed I i II instancją; 2) braku rozpatrzenia treści pozwu i wypaczenie jego treści; 3) orzekaniu w jego sprawach przez sędziów funkcyjnych, których dobór jest bardzo wątpliwy: a) w sprawie XXI P (...) /15 - orzekła SSO B. R., nadzorująca i oceniająca pracę innych sędziów tego wydziału; b) w sprawie apelacyjnej od tego wyroku, III APa (...), orzekła SSA A.K. - wizytator, c) w sprawie XXI P (...) /17 orzekła SSO D. C. - wiceprzewodnicząca XXI Wydziału Pracy Sądu Okręgowego, d) w sprawie VIII P (...) przed Sądem Rejonowym w W. orzeka SSR E. O. - zastępca przewodniczącego Wydziału; e) przydzieleni do pomocy prawnej radcowie prawni z ORA [...]: A. P. - poszukuje pracy u przeciwnika procesowego Urzędu W., a po zmianie G.Ł. nie sporządza apelacji, nie wnosi o przywrócenie terminu do jej sporządzenia. Sąd Apelacyjny w dniu 11 grudnia 2018 r. odmawia w zasadzie prawa głosu radcy prawnemu G. Ł. Powód podniósł również, że zastanawiająca jest rola dyrektora Biura Prawnego Urzędu W. p.J. D., który był widownią w sprawie III APa (...) i odmówił przedstawienia się na zapytanie Sądu.

W ocenie Sądu Apelacyjnego, wniesiona przez powoda skarga o wznowienie postępowania podlegała odrzuceniu z mocy art. 410 § 1 k.p.c. bowiem nie została oparta na ustawowych podstawach wymienionych w art. 401 i 403 § 2 k.p.c. Na wstępie rozważań Sąd Apelacyjny podniósł, że kwestia braku formalnego w postaci braku podpisu na piśmie przesłanym drogą *e-mail* w dniu 18 marca 2019 r. stała się bezprzedmiotowa wobec złożenia przez powoda skutecznie tego samego dnia pisma procesowego, opatrzonego własnoręcznym podpisem. Odnosząc się do przedmiotowej skargi o wznowienie postępowania Sąd stwierdził, że okoliczności podniesione w skardze nie dają podstaw do uznania, iż została ona oparta na ustawowej podstawie wznowienia. W uzasadnieniu skargi powód stara się wykazać, że w postępowaniu, którego wznowienia żąda, nie był należycie reprezentowany bądź też skutek naruszenia przepisów prawa został pozbawiony możliwości działania. Konieczności wznowienia upatruje w zarzucanych pełnomocnikom nieprawidłowościach w ich działaniach lub zaniechaniach procesowych. Kwestionuje ponadto składy sądów orzekających w jego sprawie.

Tymczasem nie stanowi podstawy wznowienia w postaci braku należytej reprezentacji w rozumieniu art. 401 pkt 2 k.p.c. kwestionowane przez stronę działanie w sprawie jej pełnomocnika procesowego. Tym bardziej, że należyta staranność osoby zawodowo wykonującej zobowiązanie - poza sytuacjami, w których umówiono się inaczej - jest rozumiana jako przeciętnie wymagana, a więc zachowująca ustaloną wzorcem średnią na wystarczającym poziomie, na tyle dobrym, aby prawidłowo wykonać czynności zawodowe (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 15 marca 2012 r., I CSK 330/11, OSNC 2012 nr 9, poz. 109; z dnia 8 marca 2012 r., V CSK 104/11, LEX nr 1215159). Także okoliczność, że w postępowaniu przed Sądami pierwszej i drugiej instancji nie reprezentował strony fachowy pełnomocnik, lecz działała ona samodzielnie, nie stanowi przypadku braku należytej reprezentacji w rozumieniu art. 401 pkt 2 k.p.c., czyli nie odpowiada ustawowej podstawie wznowienia (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 6 listopada 2015 r., II CZ 82/15, LEX nr 1930454). Niezależnie od powyższego, Sąd Apelacyjny zwrócił uwagę, że zarzuty powołane w uzasadnieniu skargi wobec radcy prawnego A. P. były również podniesione w apelacji powoda od wyroku Sądu Okręgowego w W. z dnia 21 sierpnia 2017 r., XXI P (...), zaś Sąd Apelacyjny w

wyroku z dnia 27 grudnia 2018 r., III APa (...), nie stwierdził w tym zakresie pozbawienia powoda możliwości obrony jego praw.

Według Sądu Apelacyjnego również pozostałe zarzuty skargi nie znajdują formalnego oparcia w podstawach określonych w przepisach art. 401 i art. 403 k.p.c. „Brak rozpatrzenia treści pozwu i wypaczenia jego treści”, nie stanowi okoliczności faktycznych bądź środków dowodowych, mogących mieć wpływ na wynik sprawy, o których mowa w art. 403 § 2 k.p.c. Podobnie przesłanek z art. 401 pkt 1 k.p.c. nie spełniają zarzuty skargi dotyczące orzekających w sprawach sędziów. Okoliczności podniesione w skardze w tym zakresie nawet hipotetycznie nie wskazują, że w składzie Sądu pierwszej i drugiej instancji (odpowiednio sprawy XXI P [...] i III APa [...]) uczestniczyła osoba nieuprawniona albo orzekał sędzia wyłączony z mocy ustawy, a strona przed uprawomocnieniem się wyroku nie mogła domagać się wyłączenia. Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Sądu Najwyższego samo sformułowanie podstawy wznowienia w sposób odpowiadający ustawie nie oznacza, że skarga opiera się na tej podstawie. Jeżeli z uzasadnienia skargi wynika, że okoliczności w niej wskazane nie wyczerpują ustawowej przesłanki wznowienia postępowania, to podnoszona w żądaniu podstawa prawna nie zachodzi. Tym samym - w ocenie Sądu Apelacyjnego - brak jest nowych okoliczności faktycznych i środków dowodowych, które mogłyby mieć wpływ na wynik sprawy, o których mowa w art. 403 § 2 k.p.c., co implikowało odrzucenie skargi na podstawie art. 410 k.p.c.

W zażaleniu na to postanowienie pełnomocnik powoda, zaskarżając postanowienie w całości, zarzucił naruszenie przepisów postępowania - art. 227 k.p.c., art. 232 k.p.c., art. 233 § 1 k.p.c. i art. 328 § 2 k.p.c. polegające na wydaniu orzeczenia w oparciu o fakty przytoczone w materiale dowodowym, w szczególności zeznaniach świadków oraz w innych dowodach, które nie wskazywały na prawdziwość przyczyny wypowiedzenia umowy o pracę w dniu 21 lipca 2016 r. - przy naruszeniu zasady swobodnej oceny dowodów i bez wyjaśnienia takiego stanowiska w treści uzasadnienia postanowienia, a także sprzeczność istotnych ustaleń Sądu z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego, polegającą na przyjęciu, że przyczyną rozwiązania umowy o pracę oraz brak zachodzącej dyskryminacji, była utrata przez pozwanego pracodawcę

zaufania do powoda, gdy faktycznie podane w wypowiedzeniu umowy o pracę przyczyny były inne.

W uzasadnieniu zażalenia zarzucono, że Sąd pierwszej instancji niewłaściwie ocenił materiał dowodowy zgromadzony w sprawie tak, że z jednej strony naruszył wskazane w *petitum* niniejszego pisma wytyczne prowadzenia postępowania dowodowego, z drugiej wadliwie ustalił stan faktyczny sprawy, a z trzeciej naruszył przepisy Kodeksu pracy odnośnie do wypowiedzenia, a w szczególności normę art. 30 § 4 k.p., gdyż podana w wypowiedzeniu umowy o pracę przyczyna jest nieprawdziwa. Ponadto sprecyzowanie pozwu przez radcę prawnego A. P. było niedopuszczalne, gdyż w istocie zmieniło zakres wniesionego przez powoda pozwu. Z kolei ustanowiony w sprawie drugi radca prawny nie wniósł w terminie apelacji, a Sąd - mimo wniosku powoda nie zawiesił terminu do wniesienia apelacji, także po ustanowieniu radcy prawnego G. Ł. nie przywrócił mu prawa do dokonania tej czynności. Zdaniem powoda, powyższe stanowi naruszenie przepisów Kodeksu postępowania cywilnego, Kodeksu pracy oraz Kodeksu cywilnego i wskazuje na konieczność wznowienia postępowania. Sąd Apelacyjny w żaden sposób nie wykazał, że radcowie prawni wykonali właściwie swoje zadanie, a bez tej kontroli ze środków publicznych dokonano wypłaty tych środków za rzekome świadczenie usług prawnych przez radców prawnych powołanych z urzędu. W przedmiotowej sprawie pełnomocnicy ustanowieni z urzędu dla powoda, nie sporządzili właściwych pism procesowych oraz apelacji, a w swych pismach procesowych nie zawarli argumentów oraz wniosku o zastosowanie kontroli orzeczenia np. w trybie art. 380 k.p.c., co zrodziło negatywne skutki procesowe dla ich klienta.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zażalenie nie zasługuje na uwzględnienie. W pierwszej kolejności zauważyć trzeba, że w stanie prawnym obowiązującym przed dniem 7 listopada 2019 r. postanowienie sądu drugiej instancji o odrzuceniu skargi o wznowienie postępowania w sprawach, w których dopuszczalna jest skarga kasacyjna, podlega zaskarżeniu zażaleniem do Sądu Najwyższego jako postanowienie kończące

postępowanie w sprawie (art. 394¹ § 2 k.p.c.). Skoro zaskarżone postanowienie zostało wydane przez Sąd Apelacyjny w dniu 20 maja 2019 r., to podlega rozpoznaniu przez Sąd Najwyższy.

Inicjując rozważania w przedmiotowej sprawie przypomnieć trzeba, że charakter skargi o wznowienie postępowania, skierowanej przeciwko prawomocnemu orzeczeniu powoduje, iż wznowienie postępowania może nastąpić wyłącznie z powodów ściśle określonych w ustawie. Katalog podstaw wznowienia został zawarty w art. 401, art. 401¹ i art. 403 k.p.c. i jest on wyczerpujący. Wszelkie inne okoliczności, wykraczające poza sytuacje taksatywnie wymienione w powołanych przepisach, nie mogą stanowić oparcia dla skargi o wznowienie. W doktrynie funkcjonuje przy tym podział podstaw wznowienia na przyczyny nieważności (art. 401 k.p.c.), które stanowią bezwzględny powód wznowienia w tym znaczeniu, że ich stwierdzenie w każdym przypadku skutkuje uchyleniem zaskarżonego orzeczenia oraz tzw. podstawy restytucyjne (art. 403 k.p.c.), których istnienie uzasadnia uchylenie orzeczenia tylko w przypadku wystąpienia związku przyczynowego zachodzącego między nimi a treścią rozstrzygnięcia, jak i wreszcie tę podstawę, jaką jest wydanie wyroku w oparciu o akt normatywny uznany przez Trybunał Konstytucyjny za niezgodny z Konstytucją, umową międzynarodową lub ustawą (art. 401¹ k.p.c.).

Możliwość wznowienia postępowania na podstawie art. 403 § 2 k.p.c. jest uzależniona od zaistnienia łącznie trzech przesłanek. Po pierwsze, wykrycia po uprawomocnieniu się wyroku nowych okoliczności faktycznych lub środków dowodowych, które istniały w toku postępowania, ale nie zostały w nim powołane. Po drugie, możliwości ich wpływu na wynik sprawy i po trzecie, niemożności skorzystania z nich przez stronę w poprzednim postępowaniu (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 8 czerwca 2010 r., II PZ 12/10, niepublikowane). W grę wchodzi zatem tylko okoliczności faktyczne i środki dowodowe istniejące już w czasie trwania prawomocnie zakończonego postępowania, nie zaś powstałe po tej dacie (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 25 sierpnia 1999 r., III CKN 524/99, LEX nr 527116; z dnia 9 września 2000 r., II CKN 510/00, LEX nr 535989; z dnia 15 września 2005 r., II CZ 78/05, LEX nr 453799; z dnia 13 października 2005 r., IV CZ 96/05, LEX nr 186917; z dnia 22 lipca 2008 r., II UZ 31/08, LEX nr

500233; z dnia 4 września 2008 r., IV CZ 70/08, LEX nr 658207 i z dnia 6 maja 2010 r., III PZ 3/10, LEX nr 602065), a przy tym nie tylko nieujawnione, ale i nieujawnialne, czyli takie, o jakich strona nie wiedziała i z obiektywnych przyczyn (a więc nie wskutek opieszałości, zaniedbań, zapomnienia czy błędnej oceny) wiedzieć nie mogła (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 10 lutego 1999 r., II CKN 807/98, LEX nr 78214; z dnia 20 grudnia 2006 r., IV 102/06, LEX nr 465619; z dnia 9 lipca 2008 r., V CZ 46/08, LEX nr 590291; z dnia 16 lipca 2008 r., II CZ 46/08, LEX nr 646343; z dnia 19 marca 2010 r., II PZ 5/10, LEX nr 583798 i z dnia 17 czerwca 2010 r., III CZ 18/10, LEX nr 686067). Nadto późniejsze wykrycie obejmuje nie jakiekolwiek nowe okoliczności faktyczne i środki dowodowe, lecz tylko takie, które mogły mieć wpływ na wynik sprawy, a zatem dotyczące podstawy faktycznej dochodzonego roszczenia uzasadniające przytoczony w pozwie lub odpowiedzi na pozew stan faktyczny i na tyle istotne, że ich uwzględnienie spowodowałoby wydanie innego rozstrzygnięcia (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 10 kwietnia 1973 r., II CR 104/73, OSNCP 1974 nr 2, poz. 29; z dnia 7 listopada 1973 r., I CO 5/73, Biul. SN 1974 nr 2, s. 24; z dnia 24 maja 1982 r., II CO 1/82, OSPIKA 1084 nr 2, poz. 27 i z dnia 8 maja 2008 r., V CZ 25/08, LEX nr 646372). Mogą to być zarówno fakty i dowody odnoszące się bezpośrednio do postawy faktycznej spornego roszczenia, jak i dotyczące jej pośrednio, tj. brane pod uwagę przy ocenie zebranego materiału dowodowego (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 15 lutego 2008 r., I CZ 152/07, LEX nr 465908 i z dnia 6 lutego 2009 r., IV CZ 2/09, LEX nr 610222). Przyczyną restytucyjną wznowienia postępowania jest też okoliczność, że wyrok został uzyskany za pomocą przestępstwa (art. 403 § 1 pkt 2 k.p.c.). Pojęcie przestępstwa w art. 403 § 1 pkt 2 k.p.c. należy rozumieć zgodnie z prawem karnym w zakresie, w którym przesądza ono, że może chodzić o zbrodnię lub występki (art. 7 § 1 k.k.).

W niniejszej sprawie powód nie wskazuje na powyższe podstawy wznowienia bowiem sytuuje zarzuty na gruncie naruszenia art. 227 k.p.c., art. 232 k.p.c., art. 233 § 1 i art. 328 § 2 k.p.c., polegające na wydaniu orzeczenia w oparciu o fakty przytoczone w materiale dowodowym, w szczególności zeznaniach świadków oraz w innych dowodach, które nie wskazywały na prawdziwość przyczyny wypowiedzenia mu umowy o pracę, przy naruszeniu zasady swobodnej

oceny dowodów i bez wyjaśnienia takiego stanowiska w treści uzasadnienia wyroku. W uzasadnieniu skargi o wznowienie postępowania zarzuty koncentrują się natomiast na kwestii związanej z nienależytą reprezentacją powoda w postępowaniu zakończonym prawomocnym wyrokiem objętym przedmiotową skargą. Prawdą jest, że podstawę wznowienia postępowania stanowi okoliczność, iż strona nie była należycie reprezentowana (art. 401 pkt 2 zdanie pierwsze k.p.c.). Skarga oparta na podstawie braku należytej reprezentacji jest jednak niedopuszczalna, gdy przed uprawomocnieniem się zaskarżonego wyroku brak reprezentacji był podniesiony w drodze zarzutu (art. 401 pkt 2 zdanie drugie *in medio*). Żądanie wznowienia postępowania oparte na tej podstawie jest zatem niedopuszczalne w sytuacji, w której kwestia prawidłowości reprezentacji była przedmiotem badania sądu w prawomocnie zakończonym postępowaniu i sąd ten zanegował istnienie takiej nieprawidłowości, czyli stwierdził, że brak reprezentacji nie zachodził. Wprawdzie w przepisie mowa o podniesieniu braku reprezentacji w drodze zarzutu, jednak należy uznać, że żądanie wznowienia jest wykluczone również wtedy, gdy sąd zbadał z urzędu kwestię prawidłowości reprezentacji strony i przyjął, że nie jest ona dotknięta wadliwością. Oznacza to, że dopuszczalność skargi o wznowienie wyłącza bezskuteczne podniesienie zarzutu braku należytej reprezentacji, tj. sytuacja, w której sąd ocenił ten zarzut i uznał go za bezzasadny, (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 14 kwietnia 2015 r., II PZ 1/15, LEX nr 1730703). Ponadto utrwalony jest pogląd, że pozbawienie strony możliwości działania, jako podstawa wznowienia, wymaga stwierdzenia naruszenia prawa wskutek działania (zaniechania) sądu lub przeciwnika procesowego. Czynności pełnomocnika są tymczasem równoznaczne z działaniem samego mocodawcy, rodzą skutki bezpośrednio dla reprezentowanego (art. 95 § 2 k.c.), ewentualne zatem zaniedbania pełnomocnika strony są zaniedbaniami samej strony i nie mogą być skuteczną podstawą skargi (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 7 maja 2014 r., II CZ 6/14, LEX nr 1475267).

Uwzględniając przedstawioną powyżej wykładnię art. 401, art. 401¹ i art. 403 k.p.c. oraz odnosząc ją do okoliczności faktycznych niniejszej sprawy Sąd Apelacyjny prawidłowo przyjął, że skarga powoda nie została oparta na ustawowej podstawie wznowienia postępowania, co skutkowało jej odrzuceniem.

Wobec prawidłowości zaskarżonego postanowienia Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c. w związku z art. 394¹ § 3 k.p.c. oddalił zażalenie.